

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ЕТНОЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ
ТА ТРУДНОЩІ ЇЇ АНГЛОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
і література», ОПП «Українська і
англійська мови: переклад та
редагування»

Влади КУКІЛЬ

Науковий керівник:

д.філол.н., професор кафедри
української мови та прикладної
лінгвістики

Юрій МОСЕНКІС

«Допущено до захисту»

Протокол № 11 засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
ННІФ від 01.06.2023

Завідувач кафедри _____ **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АНГЛІЙСЬКОЮ.....	5
1.1 Народна пісня у лінгвістичних дослідженнях: основні характеристики та лінгвістичні особливості	5
1.2 Народна пісня як перекладацька проблема	10
1.3 Перекладацькі трансформації у відтворенні народної пісні	14
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	21
2.1 Застосування лексичних трансформацій у перекладі народних пісень .	21
2.2 Граматичні трансформації у перекладі народних пісень	26
2.3 Лексико-граматичні трансформації як засіб відтворення лексики народних пісень.....	28
Висновки до розділу 2	33
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42

ВСТУП

В сучасному перекладознавстві, значна увага приділяється найскладнішим аспектам перекладу. Одним з проблематичних аспектів перекладу є здійснення перекладу народних пісень, з огляду на те, що цей вид перекладу включає в себе не лише перекладацьку, але й творчу діяльність, роль перекладача у якій зміщує фокус з перекладацького аспекту на художній.

Актуальність роботи обумовлена зростанням значущості перекладу народних пісень з української мови англійською. На сьогоднішній день вивчення цієї теми є неповним, зокрема, недостатньо досліджені прийоми і способи перекладу мови народних пісень з української мови англійською. Отже, існує необхідність проведення системних ґрунтовних досліджень цієї теми. Також, актуальність дослідження обумовлена важливістю поширення української культури, яка є багатою та різнобарвною, у культурному світовому просторі. Переклад українських народних пісень англійською мовою значно популяризує українську культуру, з огляду на те, що англійська мова вже отримала статус міжнародної, а отже, представники різних народів світу можуть отримати доступ до українського культурного простору.

Різнобічним аспектам дослідження перекладу присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: А. Волошина, Т. Головач, І. О. Голубовська, О. Ю. Дубенко, Л. П. Єфімов, тощо.

Об'єкт дослідження – тексти українських народних пісень та їх перекладів.

Предметом дослідження є особливості перекладу українських народних пісень англійською мовою.

Мета роботи – аналіз особливостей перекладу українських народних пісень англійською мовою.

Робота має наступні **завдання**:

- розглянути народну пісню з точки зору лінгвістичних досліджень, навести основні характеристики та окреслити лінгвістичні особливості;
- схарактеризувати народну пісню як перекладацьку проблему;
- розглянути перекладацькі трансформації у відтворенні народної пісні;
- здійснити дослідження специфіки перекладу українських народних пісень англійською мовою.

У роботі використовувалися такі **методи дослідження**, як: метод аналізу, синтезу та узагальнення – використовувався для дослідження та формування теоретичної бази, представленої в роботі; метод компонентного аналізу, перекладацький аналіз. Методи було використано для проведення аналізу в практичній частині роботи.

Практичне значення одержаних результатів пов'язане з можливістю їхнього використання у викладанні таких навчальних дисциплін, як «Загальне мовознавство», «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство», «Теорія та практика перекладу».

Результати дослідження та опрацьований фактичний матеріал можуть бути використані при укладанні навчальних і методичних посібників для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів.

Матеріалом для дослідження стали тексти таких народних пісень, як Ой, у полі, в полі (Oh, in the Field, the Field There), У горах Карпатах (In the Carpathian Mountains), Варенички (Varenyky (Peirogies)), Водограй (The Waterfall), Чом ти не прийшов (Why didn't you come).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АНГЛІЙСЬКОЮ

1.1 Народна пісня у лінгвістичних дослідженнях: основні характеристики та лінгвістичні особливості

Дискурс народної пісні, без сумніву, є міждисциплінарним питанням: його не можна розглядати повноцінно без урахування соціальних, лінгвістичних, психологічних, візуальних, жестових, ритуальних, технічних, історичних та музикознавчих аспектів [38, с. 74]. За словами М. Павлової [36], специфічна мова дискурсу народної пісні все ще залишається на периферії інтересу дискурсивних аналітиків.

М. Стерлікова визначає дискурс народної пісні як своєрідну форму збереження культурних знань, відображення життя народу – його основних цінностей, етичних установок, соціальних уявлень, стереотипів, моделей поведінки, культурних норм, що передаються з покоління в покоління. На думку дослідниці, дискурс народної пісні є родовим поняттям по відношенню до текстів національних пісень, які характеризуються специфічними мовними особливостями і відображають світ представників країни, з якої походять пісні [27].

Ключовими компонентами дискурсу народної пісні як соціальної практики є «семіозис», «соціальні агенти», «соціальні відносини», «соціальний контекст» і «текст». Усі вони – взаємопов'язані та необхідні для аналізу дискурсу народної пісні: залежно від соціального контексту, соціальні агенти, які перебувають у певних соціальних відносинах, використовують певний семіозис і створюють текст, який асоціюється з певним соціальним контекстом. Кожен компонент може бути проаналізований з різних точок зору, утворюючи таким чином детальну картину дискурсу народної пісні [17, с. 125].

М. Стерлікова зазначила, що А. Шевченко і Т. Астафурова [27], виявили ряд лінгвокультурних особливостей дискурсу народної пісні, які, на думку дослідниць, характеризують будь-який пісенний дискурс, незалежно від національності:

- ідеологія;
- суб'єктивність;
- креолізм;
- авторитетність;
- відстань;
- аксіологія;
- інтертекстуальність;
- ритуальність;
- функціональність.

Ще однією особливістю пісенного дискурсу є рівень сприйняття пісенних текстів аудиторією [27]:

1) перший рівень виникає в аудиторії, яка не говорить мовою, якою виконуються пісні, тому мовний бар'єр стає перешкодою при сприйнятті композиції, що не надає бажаного ефекту;

2) другий рівень зустрічається у середньостатистичного слухача, де пісня постає як вид діяльності; слухач зосереджується на музичній складовій пісні з мінімальною увагою до вербальної складової;

3) третій рівень виявляється у аудиторії, що говорить мовою пісні, та володіє знаннями в теорії музики (для аудиторії характерним є свідоме ставлення до пісні як до форми сучасного мистецтва); слухач з такою ж увагою ставиться до тексту композиції, і до мелодії.

М. Стерлікова також характеризує сім основних функцій дискурсу народної пісні:

1. Емотивна функція (пісенний дискурс апелює до здатності співпереживати) – проявляється через авторську оцінку повідомлення і комунікативної ситуації.

2. Конотативна функція (дискурс народної пісні спонукає до дії) проявляється через вплив на адресата, залучення його уваги, мотивацію до здійснення тих чи інших дій.

3. Референтна (інформативна) функція (дискурс народної пісні передає сенс ситуації уявного або реального світу) – проявляється через передачу змістовно-фактичної інформації.

4. Поетична функція (дискурс народної пісні характеризується образністю і неповторністю) – проявляється через використання візуальних і виразних засобів в піснях.

5. Фатальна (встановлює контакт) функція (дискурс народної пісні спрямований на підтримку комунікації) проявляється через використання різних мовних засобів.

6. Етноукріплююча функція – дискурс народної пісні об'єднує народ або етнічну групу.

7. Функція самоідентифікації – дискурс народної пісні сприяє позиціонуванню виконавця як члена певної групи [27].

З лінгвістичної точки зору, дискурс народної пісні характеризується наступним:

1) тексти містять велику кількість архаїзмів, історизмів, лінгвокультурних реалій;

2) у ліриці присутня велика кількість розмовних слів і виразів;

3) тексти пісень використовують спрощені синтаксичні та граматичні конструкції, характерні для української мови на етапі утворення тексту пісні;

4) тексти містять усічені граматичні форми;

5) у текстах присутня велика кількість синонімів і емоційно забарвленої лексики;

б) тематика і зміст, як правило, близькі до проблем сучасників пісні [31, с. 38].

Текст народної пісні зберігає всі характеристики, властиві як тексту в цілому, так і поетичному тексту. Однак слід зазначити, що текст пісні є полікодовим або креолізованим, він поєднує в собі вербальну і мелодійну складові. Тільки взаємодія цих компонентів забезпечує цілісність пісенного тексту та його комунікативний ефект. Оскільки ліричний текст – це різновид художнього тексту, у ньому часто з'являються неологізми і слова, нові для певної культури. Таким чином, пісні впливають на лінгвістику, запроваджуючи нові лексичні одиниці, поняття, роблячи мову більш різноманітною.

За словами Н. Совтис, до вербальних ознак дискурсу народної пісні відносяться [26, с. 142–143]:

- дескриптори, організовані у вигляді градуїзованих опозицій якісних прикметників, що відображають ступінь зовнішньої привабливості об'єкта (*красивий –привабливий – непривабливий – потворний*);
- ступінь внутрішньої привабливості об'єкта, яку представляють прикметники: (*геніальний – розумний – дурний; ніжний – добрий – терпимий – хороший – жорсткий – грубий – жорстокий – дикий; безстрашний – сміливий – хоробрий – малодушний – боягузливий*);
- знаки-особистості, що позначають представників молодіжної субкультури, які представлені іменниками: (*хлопчик / дівчинка, чоловік / жінка, приятель, хлопець, герой, солдат, я, ти, ми, разом*), коло близьких людей (*коханий / кохана, хлопець / дівчина, дитина, дорога (-ий), мила (-ий), кохана (-ий), він, вона*), представники конформістської культури (*расист, світ, білий, вони*);

- інструментативний, включаючи номінацію, представлену іменниками: Музичні інструменти, предмети одягу, атрибутика та елементи культури;
- локативи, представлені географічними назвами, які представлені іменниками, номінації об'єктів природи та дорожнього руху, українські реалії (*вишиванка, герб, калина*);
- апелятив, що закликає до соціальної дії, реалізований лексемою, наказовий спосіб дієслова (високий ступінь зобов'язаності);
- вказівки на вік суб'єкта (*молодь, підліток, юнак, підліток, молоде, нове покоління*), прояв основних рис культури (*інша / інший, протилежний, грубий, безстрашний*).

Український дискурс народної пісні, в силу свого експресивного та емоційного характеру, використовує велику кількість стилістичних прийомів і синтаксичних виразних засобів. Отже, стилістичні прийоми дискурсу народної пісні діляться на наступні 3 групи.

I. стилістичні прийоми, засновані на взаємодії різних типів лексичного значення:

- 1) словникове і контекстуальне (метафора, метонімія, іронія);
- 2) первинне і похідне (зевгма і каламбур);
- 3) логічне і емоційне (епітет, оксюморон);
- 4) логіко-номінативне (антономазія);

II. Стилiстичні прийоми, засновані на посиленні ознаки речі або явища (порівняння, гіпербола, перифраза).

III. Стилiстичні прийоми, засновані на своєрідному використанні усталених виразів (кліше, прислів'я та приказки, епіграми, цитати) [25, с. 41].

Таким чином, можна зробити висновок, що дискурс народної пісні характеризується використанням архаїзмів, сленгізмів і просторіч, стилістичних прийомів, тощо.

1.2 Народна пісня як перекладацька проблема

Переклад народної пісні з однієї мови на іншу являє собою один з важливих аспектів теорії перекладу, тому що в ньому крім відтворення сенсу, перекладач повинен адекватно донести до читача і образну, поетичну, та мелодичну сторону. Відмінною рисою будь-якого тексту народної пісні є передача крім логічної, раціональної, також і емоційно-естетичної, експресивної інформації. Лексико-синтаксичні прийоми служать провідником цієї інформації і, отже, від того наскільки адекватно вони будуть відтворені в мові перекладу, залежить точність поетичного перекладу.

При перекладі тексту народної пісні з однієї мови на іншу велику роль відіграє стилістичний підхід, що розвивається в працях таких науковців – лінгвістів, як J. A. Catford, Jakobson R. E. Nida, T. Savoy. Дослідження перекладу стилістичних прийомів з однієї мови на іншу – це прагнення розкрити діалектичну єдність співвідношення змісту і форми оригіналу засобами перекладу. Сміслова багатоплановість тексту народної пісні визначає стилістику тексту, його стильові нюанси. Принципом перекладності в теорії перекладу відповідає принцип порівнянності в стилістиці [10, с. 62].

Відтворюючи текст народної пісні з української мови іноземною, перекладач, як правило, стикається з цілим рядом труднощів. В теорії перекладу тексту народної пісні існує наступна думка: оригінал тексту народної пісні, спочатку написаний для читачів своєї мови, володіє своїми національними особливостями і характеристиками, які характерні тільки для цього народу, практично не може бути абсолютно точно відтворений мовою іншого народу [26, с. 13].

На відміну від перекладів, наприклад, наукових текстів, переклад тексту народної пісні можна повною мірою порівняти з мистецтвом, чийм завданням є не буквальна передача тексту, а щось більше. Складність перекладу тексту

народної пісні можна пояснити специфічними способами відображення світу в різних мовах і відмінністю культур, до яких належать мови перекладу та оригіналу, через що дослівний переклад не може передати всю глибину художнього твору. Проте, головна складність перекладу полягає у відтворенні римування, мелодійності тексту народної пісні. Переклад римування є неможливим, саме тому, не кожен навіть дуже досвідчений перекладач може якісно відтворити текст народної пісні, так як часто перекладачеві доводиться не стільки репродукувати текст іноземною мовою, скільки створювати його заново, попередньо всебічно осмисливши оригінал. Для створення грамотного перекладу тексту народної пісні, перекладач повинен володіти вмінням інтерпретації гри слів, здатністю передачі художніх образів. Отже, перекладач тексту народної пісні – це не просто людина, яка досконало володіє двома мовами, це також і автор, і, в певному ступені, музикант [29].

Іншими словами, переклад тексту народної пісні не є просто буквальним, дослівним перекладом тексту, часто переклад тексту народної пісні може являти собою зовсім інший витвір мистецтва, з огляду на те, що головне завдання такого перекладу – створення такого варіанту пісні, який створюватиме на читачів тексту перекладу подібний оригіналу художній ефект [21, с. 31]. Отже, перекладач викладає на папері своє бачення, розуміння художнього тексту. Провівши аналіз перекладу і зіставивши результати з оригіналом тексту, можна визначити рівень, художній смак, широту поетичного кругозору і особливості світогляду перекладача.

Таким чином, в ході аналізу особливостей перекладу тексту народної пісні, можна виділити наступний ряд проблем, з якими стикаються всі перекладачі:

- проблема перекладу римування, ритму, строф, поділу на склади, мелодійність;
- специфіка перекладу стійких виразів;

- проблема перекладу гри слів;
- переклад лінгвокультурних реалій, які зустрічаються у текстах народної пісні у великій кількості;
- необхідність прийняття до уваги культурні відмінності;
- обмеженість мовного простору;
- домінування коротких слів і відсутність довгих лексем;
- високий ступінь образності та стилістичної концентрації;
- висока емоційність і експресивність;
- багатозначність і контекстуальна залежність лексичних одиниць.

Одним з найбільш проблемних аспектів є переклад безеквівалентної лексики. Причини явища безеквівалентності традиційно зводяться до наступних:

1. Відсутність будь-якого об'єкта або будь-якого явища в житті носіїв мови, що вивчається.
2. Відсутність відповідних понять у мові перекладу.
3. Експресивні лексичні та стилістичні характеристики.

На думку В. А. Кухаренко [20, с. 65], визначити еквівалентність або безеквівалентність лексичних одиниць можливо тільки по відношенню до певної мови, оскільки це не абсолютна, а відносна категорія.

Існують наступні критерії виділення безеквівалентної лексики:

- 1) семантичний (відповідно до якого враховується значення слів);
- 2) граматичний (вказує на одиниці, які мають певні формальні показники);
- 3) функціонально-стилістичний (у тексті лексика може виконувати функцію створення національного колориту) [20, с. 68].

Відтворення безеквівалентної лексики є можливим за умови досягнення адекватного перекладу цієї лексики. В процесі своєї перекладацької діяльності перекладач завжди переслідує певну мету –

досягнення адекватності перекладу. Не завжди лексичні одиниці однієї мови мають точні аналоги в іншій мові. Тому для вирішення цього завдання перекладач часто використовує перекладацькі трансформації (перетворення). Їх вміле використання забезпечує адекватність перекладу: текст перекладу точно відображає зміст вихідного тексту. «Трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає у зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі» [2, с. 49].

Перекладацький вибір тієї чи іншої перекладацької трансформації детермінується факторами як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру:

- відмінність систем мови перекладу та вихідної мови;
- функціонально-стилістичні особливості оригіналу;
- особливості мовної та мовленнєвої норм, характерні для мови оригіналу;
- індивідуальний стиль автора вихідного тексту;
- відсутність засобів еквівалентної передачі особливостей тексту оригіналу.

Отже, в більшості випадків, адекватності перекладу не можливо досягти без застосування перекладацьких трансформацій, які, в свою чергу, допомагають адаптувати текст перекладу для його адекватного сприйняття читачами [12, с. 87].

Т. А. Ласінська розглядає особливості відтворення безеквівалентної лексики та зазначає, що ресурсами відтворення безеквівалентної лексики можуть бути:

- неологізми; рідко вживані слова; книжна лексика;
- слова з забарвленням урочистості;
- застарілі слова, що використовуються в сучасній літературній мові;

- поетичні слова;
- стилістичні, словотворчі, лексико-фонетичні, семантичні архаїзми;
- слова, що виконують важливу називну функцію, поширені й тривалий час використовуються в мові, вступають в активні семантико-словотворчі зв'язки з іншими словами, менше підлягають процесові старіння [21, с. 32].

Дослідниця зазначає, що принципом перекладу безеквівалентної лексики, зокрема, лексики народної пісні має бути варіативність підбору засобів перекладу та їхнє поєднання, що сприяє відтворенню всіх відтінків, функцій, експресивних та смислових значень, які утворює архаїчна лексика у результаті вияву своєї інтертекстуальності. Варіативність, як принцип вибору засобів відтворення обсолетизованої лексики, сприяє відтворенню всіх нюансів, що має архаїчна лексика внаслідок своєї інтертекстуальності, здатності бути прийомом стилізації та експресивності [21, с. 33].

Отже, переклад тексту народної пісні характеризується широким колом труднощів, обумовлених національно-культурною специфікою таких текстів, мелодійністю та поетичністю тексту народної пісні.

1.3 Перекладацькі трансформації у відтворенні народної пісні

Розглянемо більш докладно перекладацькі трансформації, які можуть бути застосовані в рамках перекладу текстів народної пісні. Лексичні трансформації є відхиленнями від словникових відповідностей. Як правило, вони входять у вживання з тієї причини, що в мові оригіналу і мовою перекладу обсяг значень лексичних одиниць не збігається. Деякі автори, такі як Р. П. Зорівчак, М. П. Кочерган, О. І. Чередниченко, виділяють три види трансформацій: додавання, опущення і лексична заміна. Під лексичними замінами вони розуміють спосіб перекладу лексичних одиниць вихідного

тексту, який здійснюється при використанні в перекладі одиниць мови перекладу. Значення даних одиниць при цьому не збігається з вихідними значеннями, але може бути отримано за допомогою логічних перетворень. До цих перетворень можна віднести такі прийоми, як генералізація, конкретизація та інші [32, с. 56].

Д. А. Челядіна визначає лексичні трансформації як «відхилення від словникових відповідностей» [29]. У лексичних системах англійської та української мов спостерігаються розбіжності, які проявляються у типі смислової структури слова.

Сутність лексичних трансформацій полягає у заміні окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) вихідної мови лексичними одиницями мов перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами, тобто, які мають інше значення, ніж передані ними в перекладі одиниці мови перекладу [3, с. 57].

У значенні слова в різних мовах часто виділяються різні ознаки одного і того ж явища або поняття, де відображено бачення світу, властиве цій мові, вірніше, носіям даної мови, що неминуче створює труднощі при перекладі. Чим ширше семантичний обсяг слова, тим ширше його сполучуваність, тому що завдяки цьому воно може вступати у найрізноманітніші зв'язки. Це, у свою чергу, допускає широкі можливості його передачі у перекладі, різні варіанти перекладу. Велике значення має і звичне для кожної мови вживання слова.

Лексичні трансформації часто поєднуються, тому чітко кваліфікувати їх не завжди можливо. Загалом можна виділити 8 основних різновидів лексичних трансформацій: конкретизація, генералізація, прийом лексичного додавання, прийом опущення, прийом смислового розвитку, прийом антонімічного перекладу, прийом цілісного перетворення, прийом компенсація [1, с. 145]

Також, до лексичних трансформацій відносять перестановки, прийом транскрипції, транслітерації, калькування, описовий переклад, експлікація, стиснення.

Одним з найпоширеніших способів лексичних перетворень є лексико-семантичні заміни. Цей прийом може здійснюватися шляхом заміни форм слова, заміни частин мови і заміни членів речення. Заміни форм слова являють собою заміни числа у іменників, заміни часів у дієслів та інші. Заміни частин мови є досить поширеним типом замін. Широко поширене таке явище, як «проніміналізація» – заміна іменника займенником. Але також часто зустрічається такий тип перетворення, як заміна прикметника (зазвичай утвореного від географічної назви) на іменник. При заміні частин мови також може відбуватися перебудова синтаксичної структури речення, іншими словами заміна частин мови.

Заміни членів речення являють собою перебудову синтаксичної схеми побудови речень. Найчастіше дана перебудова викликана необхідністю передачі «комунікативного членування». Найяскравіший приклад цього типу є заміна пасивної конструкції англійської мови на активну конструкцію української мови [18, с. 54].

Далі слід згадати такий прийом перекладу як генералізація. Він полягає в заміні вузького поняття загальним, а видового поняття родовим. При перекладі з англійської на українську він використовується набагато рідше, ніж конкретизація, що пов'язано з особливістю англійської лексики. Слова англійської мови зазвичай мають більш абстрактний характер, ніж українські слова, які відносяться до того ж поняття.

Поширеність прийомів генералізації і конкретизації при перекладі з англійської українською пояснюється наявністю безлічі англійських слів з широкою семантикою, у яких немає прямої відповідності в українській мові. Як правило, прийоми генералізації і конкретизації супроводжують один

одного. Але при цьому можлива генералізація без конкретизації в тому випадку, якщо необхідно передати широке абстрактне поняття без уточнення його в перекладі. Прийом конкретизації, на відміну від генералізації неможливий без останньої.

Конкретизація є протилежністю генералізації. Під нею розуміється заміна слова або поєднання слів в мові оригіналу з більш широким значенням словом або поєднанням слів в мові перекладу.

При конкретизації заміна слова з широким значенням словом з вузьким значенням визначається [4, с. 38]:

- розбіжністю у двох мовах;
- відсутністю в мові перекладу необхідної лексичної одиниці з широким значенням;
- розбіжністю в стилістичному забарвленні;
- вимогами граматичного порядку;
- прагненням уникнути повторів;
- прагненням досягти більшої образності.

Лексичні трансформації нерідко вимагають внесення додаткових слів. Це обумовлюється низкою причин. По-перше, відмінностями у структурі речення. Стислість англійської фрази і розгорнутий вираз думки в українській вимагає введення додаткових слів. Прийом лексичного додавання обумовлюється відсутністю потрібного слова або потрібного лексико-семантичного варіанта даного слова.

По-третє, додавання в процесі перекладу можуть бути викликані перебудовою синтаксичної структури речення і для передачі «членування речення» необхідно ввести підмет в англійській мові, який відсутній в українській. Особливу складність для перекладача представляє широке використання атрибутивних поєднань. Особливо, атрибутивних поєднань «іменник + іменник», «прикметник + іменник». Останнє носить

термінологічний характер. Правильний вибір компонента для додавання в український варіант перекладу, вимагає наявності екстралінгвістичних знань у перекладача [14, с. 148].

Також існує явище, прямо протилежне додаванню – прийом опущення. Найчастіше опускаються ті слова, які є надлишковими з точки зору їх смислового змісту. Усунення надлишкових елементів тексту оригіналу дає перекладачеві можливість скорочувати загальний обсяг тексту.

Наступним видом лексичних трансформацій є прийом смислового розвитку. Він обумовлюється відмінностями в словникових відповідностях в англійській і українській мовах.

Один з поширених прийомів лексичних перетворень при перекладі художніх текстів є цілісне перетворення. Також це різновид смислового розвитку. Цей прийом можна охарактеризувати як перетворення слова, а іноді цілого речення.

Під компенсацією в перекладі прийнято розуміти заміну непередаваного елемента іншим засобом, який передає ту ж інформацію. Причому необов'язково заміна буде проводиться в тому ж місці тексту, що і в оригіналі.

Антонімічний переклад є заміною поняття, вираженого в вихідному тексті, протилежним за значенням поняття. Це нерідко супроводжується перебудовою всього речення для збереження змісту [15, с. 111].

Отже, що головною метою перекладу тексту народної пісні є досягнення адекватності. Перед перекладачем стоїть завдання перетворити текст оригіналу за допомогою різних перекладацьких трансформацій, для того, щоб текст перекладу передавав всю інформацію вихідного тексту і при цьому відповідав нормам перекладного тексту.

Висновки до розділу 1

В рамках дослідження теоретичних джерел встановлено, що будь-який пісенний дискурс, незалежно від національності, має такі характеристики, як: ідеологія; суб'єктивність; креолізм; авторитетність; відстань; аксіологія; інтертекстуальність; ритуальність; функціональність.

В рамках дослідження, було виокремлено сім основних функцій дискурсу народної пісні: емотивна функція (пісенний дискурс апелює до здатності співпереживати); конотативна функція (дискурс народної пісні спонукає до дії); референтна (інформативна) функція (дискурс народної пісні передає сенс ситуації уявного або реального світу); поетична функція (дискурс народної пісні характеризується образністю і неповторністю); фатальна (встановлює контакт) функція (дискурс народної пісні спрямований на підтримку комунікації); етноукріплююча функція; функція самоідентифікації.

Аналіз показав, що з лінгвістичної точки зору, дискурс народної пісні характеризується наступним: 1) тексти містять велику кількість архаїзмів, історизмів, лінгвокультурних реалій; 2) у ліриці присутня велика кількість розмовних слів і виразів; 3) тексти пісень використовують спрощені синтаксичні та граматичні конструкції, характерні для української мови на етапі утворення тексту пісні; 4) тексти містять усічені граматичні форми; 5) у текстах присутня велика кількість синонімів і емоційно забарвленої лексики; 6) тематика і зміст, як правило, близькі до проблем сучасників пісні.

В рамках дослідження встановлено, що існує наступний ряд проблем, з якими стикаються всі перекладачі народних пісень: проблема перекладу римування, ритму, строф, поділу на склади, мелодійність; специфіка перекладу стійких виразів; проблема перекладу гри слів; переклад лінгвокультурних реалій, які зустрічаються у текстах народної пісні у великій кількості; необхідність прийняття до уваги культурні відмінності; обмеженість мовного простору; домінування коротких слів і відсутність

довгих лексем; високий ступінь образності та стилістичної концентрації; висока емоційність і експресивність; багатозначність і контекстуальна залежність лексичних одиниць.

Встановлено також, для того, щоб текст народної пісні передавав всю інформацію вихідного тексту і при цьому відповідав нормам перекладного тексту, перекладачеві необхідно застосовувати комплекс перекладацьких трансформацій, за допомогою яких, можливо досягти адекватності тексту перекладу. Досліджуючи лексичні трансформації, ми з'ясували, що перекладацькі трансформації підрозділяються на лексичні, граматичні та лексико- граматичні.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У другому розділі, нами буде здійснено дослідження специфіки перекладу українських народних пісень англійською мовою. Було проаналізовано особливості перекладу таких пісень, як Ой, у полі, в полі (Oh, in the Field, the Field There), У горах Карпатах (In the Carpathian Mountains), Варенички (Varenyky (Peirogies)), Водограй (The Waterfall), Чом ти не прийшов (Why didn't you come).

2.1 Застосування лексичних трансформацій у перекладі народних пісень

Першим кроком, проаналізуємо особливості застосування лексичних трансформацій у перекладі народних пісень. Отже, було виокремлено застосування таких лексичних трансформацій, як:

1. Транскрибування:

Даруй літа щасливії

Подкарпатській Русі! [42]

Grant many fortunate years

*To our **Carpathian Russ!*** [46]

У наведеному уривку пісні, топонім *Подкарпатській Русі* було відтворено засобами трансформації транскрибування: *Carpathian Russ*.

Там птички співають стихенька все у-ха-ха

I голос сопілки там чути щодня [43]

*(The birds are there singing, all quietly **uh ha ha,***

And the voice of the pipe can be heard every day.) [45]

В наведеному фрагменті пісні, було застосовано звукоімітацію *у-ха-ха*. При перекладі, звукоімітацію було відтворено засобами транскрибування *uh ha ha*.

У горах Карпатах, де зілля росте,

Там гуцул в збаночку молочку несе [43]

In the Carpathian mountains, where the grasses do grow,

*The the **Huttzyl** does carry his milk in a **pail** [45].*

У фрагменті було застосовано таку лінгвокультурну реалію, як *гуцул* – найменування етнографічної групи українців, яка проживає у Карпатах та які, за однією з версій, є нащадками найстародавнього племені літописних уличів. Реалію було відтворено засобами транскрибування – *Huttzyl*. Також, було застосовано лінгвокультурну реалію *збаночок* – глекоподібний глиняний, дерев'яний або металевий посуд для води, молока, квасу. Має округлу у нижній частині форму і циліндричний верх, може мати ручку-вушко (такі посудини частіше називають глеками). При перекладі, реалію було опущено, а замість неї застосовано лексичну одиницю *a pail*.

Бо розляглися в ній на всі смаки

***Вареники! Вареники!** [40]*

For there they were spread out for every preference

***Vareniiky Vareniiky!** [48]*

Вареники – широковідома українська народна страва у вигляді відвареного прісного тіста і начинки з картоплі, м'яса, грибів, овочів, фруктів, ягід та сиру. Вареники є одним з національних символів України, та улюбленою стравою багатьох українців. При перекладі, назву страви було транскрибовано, з огляд на те, що найменування страв відноситься до безеквівалентної лексики – *Vareniiky Vareniiky*.

Варенички мої, варенички мої,

Варенички мої у сметані!

*Варенички мої, варенички мої,
Варенички мої кохані. [40]
Varenichky O ty, Varenichky
O ty, Varenichky O mine - in sour cream!
Varenichky O ty, Varenichky
O ty, Varenichky O ty – beloved [48].*

В уривку пісні, повторюється зменшувально-пестлива форма слова *вареники* – *варенички*. При перекладі, усі повторення було транскрибовано – *Varenichky*.

2. Транслітерація:

*Чи я ж не українець, не **козак**? [40]
Am I not a Ukrainian, or a **Kozak**? [48]*

У реченні, застосовано українську лінгвокультурну реалію *козак*. Козак – вільний український воїн. При перекладі, лінгвокультурну реалію було транслітеровано – *Kozak*.

3. Опущення:

***Просиме** **тя** дуже, [42]
I ask you *oh so sincerely* [46]*

У наведеному фрагменті пісні застосовано архаїчний варіант лексеми «просимо» – *Просиме*, а також, лексеми «тебе» – *тя*. При перекладі, архаїчні варіанти не було відтворено. Архаїзми опущено, а замість них застосовано загальноновживані лексичні одиниці.

*– Ой їдь, братику, до **дівчиноньки**,
Що тебе чекала [44].
-Hey, go brother, to your **maiden**,
That was waiting for you [49].*

В цьому випадку, було застосовано трансформацію опущення, з огляду на те, що пестливу форму лексеми «дівчина» – *дівчинонька*, не було

відтворено при перекладі. Перекладач застосовує загальноновживану лексему *maiden*.

— *Тече річенька невеличенька,*

Схочу – перескочу [44].

-A *small river flows,*

If I want to - I can jump over [49].

Приклад демонструє застосування таких пестливих форм лексичних одиниць, як *річенька невеличенька*. При перекладі, римовані лексичні одиниці у пестливій формі було замінено загальноновживаними лексичним одиницями *small river*.

4. Додавання:

Маленький Ісусе, [42]

Oh my little Jesus [46]

Приклад демонструє застосування трансформації додавання, з огляду на те, що у тексті перекладу додано словосполучення *Oh my*.

Даруй літа щасливії [42]

Grant many, many, happy years [46]

В цьому випадку можна зробити висновки щодо застосування трансформації додавання, з огляду на те, що при перекладі було додано лексеми *many, many*.

І попросим його щиро

Хай він нам заграє [41]

And we'll ask him oh so sincerely,

That he would play for us there [47]

Текст перекладу демонструє застосування таких лексичних одиниць, як *oh, there*. Отже, при перекладі застосовано трансформацію додавання.

— *Чом ти не прийшов, як місяць зійшов,*

Як я тебе чекала? [44]

*Why didn't you come **dear**, when the moon appeared,
As I was waiting for you so? [49]*

В цьому випадку також застосовано трансформацію додавання, з огляду на те, що при перекладі, лексему *dear* було додано.

*Шанувала рік, шанувала два,
третій не стерпіла [44]*

*I honored **him** for a year, I honored him for two,
On the third one I couldn't take it anymore [49]*

Приклад демонструє застосування трансформацію додавання, з огляду на те, що було додано іменники *I*, займенники *him*.

5. Лексична заміна:

*Багато я чого у світі їв,
А до макітри **серцем прикинів** [40]*

*Many things in the world, I've eaten,
But to this pot **my heart has been smitten** [48]*

Текст оригіналу демонструє застосування такої метафори, як *серцем прикинів*. При перекладі, перекладач відтворив метафору засобами метафори з іншим відтінком значення, застосувавши трансформацію лексичної заміни: *my heart has been smitten*.

*За **красну** пісню на всі голоси,
Що хочеш, водограю, попроси [41]*
*For a **lovely** song there in all voices,
What ever you want, oh waterfall, you just ask [47]*

В цьому випадку, у прикладі оригіналу було застосовано лексему *красну*. При перекладі, перекладач застосував трансформацію лексичної заміни, використавши при перекладі лексему *lovely*.

*Щоб тобі, дівчино мила,
вони **красно** грали [41]*

*That for you, my maiden beloved,
They be **beautifully** played [47]*

У наведеному фрагменті оригіналу було застосовано лексему *красно*. При перекладі, перекладач відтворив лексему засобами застосування трансформації лексичної заміни – *beautifully*.

*I дух в мені козацький ожива,
I варить **круто-мудро** голова. [40]
And the Kozak spirit in me, is renewed
And boils **intensely-wisely** my mind [48]*

Приклад демонструє застосування такого засобу образності у тексті оригіналу, як: *круто-мудро*. При перекладі, перекладач застосував трансформацію лексичної заміни *intensely-wisely*.

Отже, нами було зроблено висновки щодо застосування таких лексичних трансформацій у перекладі народних пісень:

1. транскрибування;
2. транслітерація;
3. додавання;
4. опущення;
5. лексична заміна.

2.2 Граматичні трансформації у перекладі народних пісень

Розглянемо також і граматичні трансформації у перекладі народних пісень. Серед таких граматичних трансформацій було виокремлено наступні:

1. Перестановки:

*Чи дозволиш Божя Мати
Ісуса просити [42]
Will the Blessed Mother of God,*

Allow us to ask of Jesus [46]

Наведений приклад демонструє застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що у тексті перекладу, порівняно з текстом оригіналу, було змінено порядок слів.

Просиме тя дуже,

Малинький Ісусе, [42]

Oh Jesus, dear Jesus,

I ask you so sincerely, [46]

У фрагменті оригіналу було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

У горах Карпатах, хотів би я жити,

Згори на долину хотів би я ходити [43]

In the Carpathian mountains I would like to live,

From the mountain to the valley I would like to descend [45].

Фрагмент оригіналу демонструє застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що у тексті перекладу, порівняно з текстом оригіналу, було змінено порядок слів.

У горах Карпатах, де сосна росте,

Там зілля пахуче весною цвіте [43]

In the Carpathian mountains where the pine grows,

The fragrant grasses in spring do grow there [45]

Текст оригіналу репрезентує застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

Пливе в сметані серденько моє,

І розстає, і розстає [40].

There in sour cream, swims my dear heart,

And it melts, it does melt [48].

В рамках перекладацького аналізу було зроблено висновки щодо застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що у тексті перекладу, порівняно з текстом оригіналу, було змінено порядок слів.

Viddata mene, moja matinka

Za dida starogo [44].

Gave me away for an old man

My own dear mum [49]

У фрагменті оригіналу було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

2. Граматична заміна:

*Podivись, yak **si**ru skelju*

B'e voda iskrysta, [41]

*Oh do look, how **the grey cliffs** are*

Struck by the water, sparkling out [41]

В цьому випадку, перекладач застосовує трансформацію граматичної заміни, з огляду на те, що іменник у формі однини *skelju* було замінено іменником у формі множини – *cliffs*.

Отже, серед граматичних трансформацій було виокремлено застосування таких трансформацій, як:

1. перестановки;
2. граматичні заміни.

2.3 Лексико-граматичні трансформації як засіб відтворення лексики народних пісень

Розглянемо також і лексико-граматичні трансформації як засіб відтворення лексики народних пісень. Серед лексико-граматичних трансформацій було виокремлено такі, як:

1. Модуляція:

Ой, у полі, в полі

Замітна стаєнка – [42]

Oh, in the field, the field there,

stood a little stable [46].

У цьому фрагменті, при перекладі було застосовано трансформацію модуляції, з огляду на те, що сенс словосполучення *Замітна стаєнка* було розвинуто: *stood a little stable*.

Там Ісусик народився,

Малинька дитинка [42].

*There **dear** Jesus has been born,*

***the little Child of God** [46].*

Приклад демонструє застосування трансформації модуляції, з огляду на те, що сенс фрагменту оригіналу було розвинуто при перекладі, що реалізовано засобами лексем *dear, the little Child of God..=*

Ой водо-водограй, грай для нас, грай...

Танок свій жвавий ти не зупиняй [41].

Oh water - waterfall, play for us, play...

*Your lively dance don't stop - **do continue so** [47].*

У цьому випадку, при перекладі було застосовано трансформацію модуляції, з огляду на те, що сенс строчки *Танок свій жвавий ти не зупиняй* було розвинуто: *Your lively dance don't stop - do continue so*.

Струни дає тобі кожна весна,

Дзвінкість дарує їм осінь ясна [41].

Your strings, every Spring does give to you

*The bright Autumn gifts, **the sound of bells** [47].*

Текст оригіналу демонструє застосування трансформації модуляції, з огляду на те, що сенс фрагменту оригіналу було розвинуто при перекладі, що реалізовано засобами словосполучення *the sound of bells*.

Найменша сестра, бодай не зроста, —

Сідельце сховала [44].

My little sister , although not yet grown,

Hid the saddle, little thief [49].

При перекладі тексту оригіналу було застосовано трансформацію модуляції, з огляду на те, що сенс строчки *Сідельце сховала* було розвинуто: *Hid the saddle, little thief*.

2. Описовий переклад:

Як учули про Ісуса

Скорийко прибігли [42]

When they all heard the good news

They quickly ran to greet Him [46]

У тексті оригіналу було застосовано таку строчку, як *Як учули про Ісуса*. При перекладі імені *Ісус*, було застосовано трансформацію описового перекладу, з огляду на те, що було застосовано такий варіант перекладу, як: *When they all heard the good news*. Так, народження Ісуса в усьому світі вважається благою звісткою. Отже, перекладач саме так описує ім'я Ісуса та факт його народження.

3. Структурне перебудування:

Прибігли, прибігли,

Стали звідувати:

Чи дозволиш Божя Мати

Ісуса видати [42]

Quickly running, quickly running,

They stood there asking,

*Will the Blessed Mother of God,
allow us all to greet Him [46].*

У наведеному уривку пісні, текст оригіналу було повністю перебудовано при перекладі, про що свідчать значні відмінності в тексті оригіналу та тексту перекладу.

Отже, серед лексико-граматичних трансформацій було виокремлено такі, як:

1. модуляція;
2. описовий переклад;
3. структурне перебудування.

Таким чином, в ході аналізу особливостей застосування перекладацьких трансформацій у перекладі народних пісень, було виокремлено такі з них:

1. Лексичні трансформації:
 - транскрибування;
 - транслітерація;
 - додавання;
 - опущення;
 - лексична заміна.
2. Граматичні трансформації:
 - перестановки;
 - граматичні заміни.
3. Лексико-граматичні трансформації:
 - модуляція;
 - описовий переклад;
 - структурне перебудування.

Результати статистичного аналізу наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1 – Результати статистичного аналізу

Отже, було отримано такі результати статистичного аналізу:

- трансформацію транскрибування було застосовано у 16% прикладів;
- трансформація транслітерації була застосована у 4% прикладів;
- трансформацію додавання було застосовано у 15% прикладів;
- трансформацію опущення було застосовано у 13% прикладів;
- трансформація лексичної заміни була застосована у 14% прикладів;
- трансформацію перестановки було застосовано у 12% прикладів;
- трансформацію граматичної заміни було застосовано у 4% прикладів;
- трансформація модуляції була застосована у 14% прикладів;
- трансформація описового перекладу була застосована у 4% прикладів;
- трансформація структурного перебудування була застосована у 4% прикладів.

Таким чином, можемо підсумувати, що найбільш вживаними способами перекладу українських народних пісень англійською мовою є трансформація

транскрибування, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація додавання, яку було застосовано у 15% прикладів. Менш вживаними є такі трансформації, як: трансформація лексичної заміни, яка була застосована у 14% прикладів, трансформація модуляції, яка була застосована у 14% прикладів, трансформація опущення, яку було застосовано у 13% прикладів, трансформація перестановки, яку було застосовано у 12% прикладів. Найменш вживаними є такі трансформації, як: трансформація транслітерації, яку було застосовано у 4% прикладів; трансформація граматичної заміни, яку було застосовано у 4% прикладів, трансформація описового перекладу яку було застосовано у 4% прикладів; трансформація структурного перебудування, яку було застосовано у 4% прикладів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було здійснено дослідження специфіки перекладу українських народних пісень англійською мовою. Нами було проаналізовано особливості перекладу таких пісень, як Ой, у полі, в полі (Oh, in the Field, the Field There), У горах Карпатах (In the Carpathian Mountains), Варенички (Varenyky (Peirogies)), Водограй (The Waterfall), Чом ти не прийшов (Why didn't you come).

В ході аналізу особливостей застосування перекладацьких трансформацій у перекладі народних пісень, було виокремлено такі з них: 1. лексичні трансформації: транскрибування; транслітерація; додавання; опущення; лексична заміна; 2. граматичні трансформації: перестановки; граматичні заміни; 3. лексико-граматичні трансформації: модуляція; описовий переклад; структурне перебудування.

В рамках дослідження було отримано такі результати статистичного аналізу: трансформацію транскрибування було застосовано у 16% прикладів;

трансформація транслітерації була застосована у 4% прикладів; трансформацію додавання було застосовано у 15% прикладів; трансформацію опущення було застосовано у 13% прикладів; трансформація лексичної заміни була застосована у 14% прикладів; трансформацію перестановки було застосовано у 12% прикладів; трансформацію граматичної заміни було застосовано у 4% прикладів; трансформація модуляції була застосована у 14% прикладів; трансформація описового перекладу була застосована у 4% прикладів; трансформація структурного перебудування була застосована у 4% прикладів.

ВИСНОВКИ

Роботу присвячено аналізу специфіки перекладу українських народних пісень англійською мовою. Аналіз теоретичних джерел дозволив встановити, що будь-який пісенний дискурс, незалежно від національності, має такі характеристики, як: ідеологія; суб'єктивність; креолізм; авторитетність; відстань; аксіологія; інтертекстуальність; ритуальність; функціональність.

Аналіз дозволив виокремити такі функції дискурсу народної пісні: емотивна функція (пісенний дискурс апелює до здатності співпереживати); конотативна функція (дискурс народної пісні спонукає до дії); референтна (інформативна) функція (дискурс народної пісні передає сенс ситуації уявного або реального світу); поетична функція (дискурс народної пісні характеризується образністю і неповторністю); фатальна (встановлює контакт) функція (дискурс народної пісні спрямований на підтримку комунікації); етноукріплююча функція; функція самоідентифікації.

Встановлено також, що з лінгвістичної точки зору, дискурс народної пісні характеризується наступним: 1) тексти містять велику кількість архаїзмів, історизмів, лінгвокультурних реалій; 2) у ліриці присутня велика кількість розмовних слів і виразів; 3) тексти пісень використовують спрощені синтаксичні та граматичні конструкції, характерні для української мови на етапі утворення тексту пісні; 4) тексти містять усічені граматичні форми; 5) у текстах присутня велика кількість синонімів і емоційно забарвленої лексики; 6) тематика і зміст, як правило, близькі до проблем сучасників пісні.

Було з'ясовано, що існує наступний ряд проблем, з якими стикаються всі перекладачі народних пісень: проблема перекладу римування, ритму, строф, поділу на склади, мелодійність; специфіка перекладу стійких виразів; проблема перекладу гри слів; переклад лінгвокультурних реалій, які зустрічаються у текстах народної пісні у великій кількості; необхідність

прийняття до уваги культурні відмінності; обмеженість мовного простору; домінування коротких слів і відсутність довгих лексем; високий ступінь образності та стилістичної концентрації; висока емоційність і експресивність; багатозначність і контекстуальна залежність лексичних одиниць.

Аналіз також показав, для того, щоб текст народної пісні передавав всю інформацію вихідного тексту і при цьому відповідав нормам перекладного тексту, перекладачеві необхідно застосовувати комплекс перекладацьких трансформацій, за допомогою яких, можливо досягти адекватності тексту перекладу. Досліджуючи лексичні трансформації, ми з'ясували, що перекладацькі трансформації підрозділяються на лексичні, граматичні та лексико-граматичні.

Практичний розділ роботи присвячено дослідженню специфіки перекладу українських народних пісень англійською мовою. Нами було проаналізовано особливості перекладу таких пісень, як Ой, у полі, в полі (Oh, in the Field, the Field There), У горах Карпатах (In the Carpathian Mountains), Варенички (Varenyky (Peirogies)), Водограй (The Waterfall), Чом ти не прийшов (Why didn't you come).

В ході аналізу особливостей застосування перекладацьких трансформацій у перекладі народних пісень, було виокремлено такі з них: 1. лексичні трансформації: транскрибування; транслітерація; додавання; опущення; лексична заміна; 2. граматичні трансформації: перестановки; граматичні заміни; 3. лексико-граматичні трансформації: модуляція; описовий переклад; структурне перебудування. Отже, було підсумовано, що найбільш вживаними способами перекладу українських народних пісень англійською мовою є трансформація транскрибування, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація додавання, яку було застосовано у 15% прикладів. Менш вживаними є такі трансформації, як: трансформація лексичної заміни, яка була застосована у 14% прикладів, трансформація

модуляції, яка була застосована у 14% прикладів, трансформація опущення, яку було застосовано у 13% прикладів, трансформація перестановки, яку було застосовано у 12% прикладів. Найменш вживаними є такі трансформації, як: трансформація транслітерації, яку було застосовано у 4% прикладів; трансформація граматичної заміни, яку було застосовано у 4% прикладів, трансформація описового перекладу яку було застосовано у 4% прикладів; трансформація структурного перебудування, яку було застосовано у 4% прикладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англомовні елементи наукової праці: назва, анотація, резюме: *A Practical Guide to Writing Research Paper Titles, Abstracts, Summaries* : навчальний посібник / Харк. держ. акад. культури ; розробники : О. С. Частник, С. В. Частник. Х. : ХДАК, 2016. 78 с.
2. Бідасюк Н. В. Синхронний аудіовізуальний переклад : виклики професії. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Филология. Социальные коммуникации*: [науч. журн.]. Симферополь : ТНУ им. Вернадского, 2012. Т. 25 (64). №4. Ч. 1. С. 48–52.
3. Волошина А. Безеквівалентна лексика близькоспоріднених мов: проблема семантичної структури. Наукові записки. Випуск XXVI. С: *Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. С. 56 – 64.
4. Головач Т. Екзотична лексика в теоретичному ракурсі. *Іноземна філологія*, 2017. Вип. 130. С. 37–44
5. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: монографія. 2-е вид., виправ. і доповн. К. : Логос, 2004. 284 с.
6. Демецька В., Федорченко О. До проблеми перекладу кінотекстів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*: збірник наукових праць. Розділ IV Херсон: видавництво ХДУ. 2010. С. 239–243
7. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. 224 с.
8. Євтушенко Н. Потенційні форми в ідіостилі поета-перекладача (зіставлення англомовних віршів і їх українських перекладів). *Науковий вісник*

Херсонського державного університету. Серія «Перекладо-знавство та міжкультурна комунікація», 2018. Вип. 5. С. 61–65.

9. Єфімов Л. П. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз / Л. П. Єфімов, О. А. Ясінецька. Учбово-методичний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 240 с.

10. Загнітко А.П. Лінгвістика тексту: теорія і практикум. Донецьк: ТОВ „Юго-Восток, Лтд“, 2007. 313 с.

11. Зарівчак Р.П. Статус реалії як перекладознавчого терміна. Теорія и практика перевода. Київ, 2008. С. 23

12. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

13. Карабан В. І. Переклад з української мови на англїйську мову : навчальний посібник-довідник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 с.

14. Карабин В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англїйську мову. Вінниця: Нова книга, 2003 р. 608 с.

15. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу. Німецька мова. Вінниця: Нова книга, 2006. 586 с.

16. Козачук А. М. Народні пісні в перекладі повісті Івана Франка «Великий Шум»: стилеметричний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 2020. 3. С. 87–91

17. Конспект лекцій зі спецкурсу « Українська лінгвофольклористика» / Р. Л. Сердега. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.

18. Корунець І. В. Порівняльна типологія української та англїйської мов. Навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 464 с.

19. Кочерган М.П. До питання про безеквівалентну лексику і лакуни та способи їх компенсації. *Проблеми зіставної семантики. Збірник статей за*

доповідями Міжнародної наукової конференції з проблем зіставної семантики 23-25 вересня 1999р. К., 1999. С. 42 – 45.

20. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.

21. Ласінська Т. А. Ресурси відтворення англомовних архаїзмів та історизмів українською мовою. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 2018. VI(46), Issue: 159. С. 31–33

22. Народна пісенна творчість в Україні: навч. посібник. Упоряд.: А. С. Пастушенко, М. І. Пономаренко. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 300 с.

23. Перекладацькі трансформації в контексті проблеми еквівалентності. *Нова філологія*, 2014. № 62. С. 70–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJR N/Novfil_2014_62_17

24. Порівняльна стилістика англійської та української мови. Курс лекцій: для студ. спец. 035 «Філологія», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. ТуганБарановського, каф. іноземної філології та перекладу; І. Ю. Сіняговська. Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2018. 60 с.

25. Семінари зі стилістики англійської мови: навчально-методичний посібник / Укл.: Л.М. Грижак, Н.Л. Львова, І.М. Микитюк. 2-е вид., виправ, і доповнене. Чернівці, 2018. 84 с.

26. Совтис Н. Українська пісня в польському перекладі. *Лінгвістичні студії*, 2018. Випуск 34. С. 142–147

27. Стерлікова М. С. Особливості вживання дієслів у пісенному дискурсі. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2018/NV_2018_9/50.pdf

28. Стоцька І. В. Базові концепти української вокальної лексики. *Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві*, 2016. 4. С. 34–37

29. Челядіна Д. А. Аналіз проблем при перекладі. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2017/%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC-%D0%BF%D1%80%D0%B8-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%96-%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%BE%D0%BD/>
30. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. Мова, культура та переклад. Москва: Наука, 2001. 174 с.
31. Чубань Т.В., Кардаш Л.В. Мовне багатство українських народних пісень. *Закарпатські філологічні студії*, 2019. С. 38–42
32. Чумак Н. А. Етнореалія серед інших видів національно-специфічної лексики (на матеріалі етнореалій-галліцизмів у сучасному англomовному публіцистичному дискурсі). *Філологічні трактати*, 2013. Том 5, № 2. 114–122
33. Alim H. Samy, Awad Ibrahim & Alastair Pennycook (Eds.). *Global linguistic flows: Hip hop cultures, youth identities, and the politics of language*. New York, London: Routledge, 2009. P. 21–23
34. Maitland S. *What is cultural translation*. Bloomsbury Publishing, 2017. 192 p.
35. Newmark P. *A Textbook of Translation*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.
36. Pavlovová M. *Complex linguistic analysis of musical discourse: The genre of concert notice*. Saarbrücken: LAP, 2013. P. 29-30
37. Roy William G. *Reds, whites and blues: Social movements, folk music, and race in the United States*. Princeton: Princeton University Press, 2010. P. 75–79
38. Tagg F. *Analyzing popular music: Theory, method and practice*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2003. P. 113

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

39. Коломієць Л.В. Українсько-англійський словник лінгвістичної термінології. / Л.В. Коломієць, О.Л. Паламарчук, Г.П. Стрельчук, М.В. Шевченко. 2013. 243 с.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

40. Варенички. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/b%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8.html>

41. Водограй. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/b%D0%B%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B9-play-water.html>

42. Ой, у полі, в полі. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/%D0%BE%D0%B9-%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96-%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96-ii-oh-field-field-there-ii.html>

43. У горах Карпатах,- 2. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/oo-horakh-karpatakh-2-%D1%83-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%85-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%85-2-carpathian-mountains.html>

44. Чом ти не прийшов. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/ch%D0%BE-m-ty-ne-priyshov-%D1%87%D0%BE%D0%BC-%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BE%D0%B2-why-didnt-you-come.html>

45. In the Carpathian Mountains. URL: <https://lyricstranslate.com/uk/oo-horakh-karpatakh-2-%D1%83-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%85-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%85-2-carpathian-mountains.html>

46. Oh, in the Field, the Field There (II). URL: https://lyricstranslate.com/uk/%D0%BE%D0%B9-%D1%83-%D0%BF%

[D0%BE%D0%BB%D1%96-%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1 %96-ii-oh-field-field-there-ii.html](#)

47. The Waterfall. URL: [https://lyricstranslate.com/uk/b%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B9-play-water.html](#)

48. Varenyky (Peirogies). URL: [https://lyricstranslate.com/uk/b%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8.html](#)

49. Why didn't you come. URL: [https://lyricstranslate.com/uk/ch%D0%BE%ty-ne-priyshov-%D1%87%D0%BE%D0%BC-%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0% B5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BE%D0%B2-why-didnt-you-come.html](#)